

نفقه اولاد در صورت زندانی بودن پدر با کیست؟

Photo: aruba200/BigStock.com

موسی برزین خلیفه‌لو، وکیل خانه امن

پرسشگر: سلام! در مورد مشکل یکی از اقوام نزدیکم می‌خواستم از شما راهنمایی بخواهم. دختر عمه من ۲۱ سال پیش ازدواج کرد. شوهر دختر عمه‌ام در بازار کار می‌کرد و وضعیت مالی‌اش هم چندان خوب نبود. اجاره‌نشین بودند. صاحب دو فرزند پسر هستند. متأسفانه ۱ سال پیش شوهر دختر عمه‌ام به دلیلی دستگیر شد و دادگاه وی را به ۶ سال زندان محکوم کرد. ایشان الان در زندان است. از آنجا که وضعیتشان هم خوب نبود، دختر عمه‌ام بسیار سختی کشید. چند ماه اول عمومی بچه‌ها خرجشان را تاحدودی می‌دادند اما آن هم قطع شد. دختر عمه‌ام به صورت نیمه وقت در یک خیاطی کار می‌کند ولی حقوقش کفاف مخارج را نمی‌کند. چند وقت پیش که باهم صحبت می‌کردیم خیلی ناراحت بود. کرایه خانه‌اش هم عقب افتاده. من می‌خواستم بپرسم که مگر پدر بچه‌ها موظف به پرداخت نفقه نیست؟ حالا که ایشان زندان افتاده مگر نباید خانواده پدر بچه‌ها هزینه‌ها را بپردازند؟

وکیل خانه امن: اولاً لازم است خدمتتان عرض کنم که کسی ملزم به پرداخت نفقه است که امکان آن را داشته باشد. با توجه به اینکه پدر بچه‌ها بازداشت است و به گفته شما استطاعت مالی نیز ندارد، مسئولیتی بر پرداخت نفقه ندارد. اجازه بدهید بپرسم پدر بزرگ بچه‌ها در قید حیات هستند؟ منظورم جد پدری؟

پرسشگر: بله اما بسیار سالخورده و مریض است و در خانه پسرش زندگی می‌کند. امکانات مالی هم اصلاً ندارد

وکیل خانه امن: بر اساس قانون مدنی نفقه اولاد، بر عهده پدر است و بعد بر عهده جد پدری و بعد از به عهده مادر. ماده ۹۹۱۱ قانون مدنی در این مورد بیان کرده است که: «نفقه اولاد بر عهده پدر است. پس از فوت پدر یا عدم قدرت او به انفاق به عهده اجداد پدری است با رعایت الاقرب فالاقرب در صورت نبودن پدر و اجداد پدری و یا عدم قدرت آنها نفقه بر عهده مادر است. هرگاه مادر هم زنده و یا قادر به انفاق نباشد با رعایت الاقرب فالاقرب به عهده اجداد و جدات مادری و جدات پدری واجب النفقه است و اگر چند نفر از اجداد و جدات مزبور از حیث درجه اقربیت مساوی باشند نفقه را باید به حصه متساوی تادیه کنند.» این ماده به روشنی بیان کرده است که چه کسانی مسئول پرداخت نفقه هستند.

پرسشگر: پس با این وجود نمی‌توان عمومی بچه‌ها را مجبور به پرداخت هزینه‌ها کرد؟

وکیل خانه امن: نه چنین امکانی وجود ندارد. اگر پدر بچه‌ها یا پدر بزرگ پدریشان اموالی داشت، توقیف آن اموال امکان پذیر بود. اما با توجه به اینکه می‌گویید اموالی ندارند، مساله منتفی

پرسشگر: اگر دختر عمه‌ام بچه‌ها را ببرد به پدر بزرگشان تحویل بدهد چه می‌شود؟ آیا می‌تواند این کار را بکند؟

وکیل خانه امن: توجه داشته باشید که حضانت با نفقه متفاوت است. اگر منظورتان این است که حضانت بچه‌ها را به پدر بزرگ واگذار کند، باید عرض کنم که حضانت تکلیف است و بر عهده و پدر و مادر

هم اکنون که پدر بچه‌ها در زندان است، مادر موظف به نگهداری از بچه‌هاست اما اگر استنکاف کند و از بچه‌ها نگهداری نکند، با مراجعه به دادگاه امکان واگذاری حضانت به پدر بزرگ وجود دارد اما با توجه به گفته شما پدر بزرگ سالخورده و بیمار است بنابراین دادگاه حضانت را به ایشان واگذار نمی‌کند. در نهایت اگر مادر از بچه‌ها نگهداری نکند، پدر بزرگ نیز نتواند، دادگاه در این مورد تصمیم‌گیری کرده و اختیار خواهد داشت. حتی ممکن است بچه‌ها را بدسرپرست تشخیص دهد و بر اساس مقررات مربوطه تصمیم‌گیری کند. این تصمیم‌گیری که بر اساس مصلحت طفل انجام می‌شود. اقداماتی از جمله سپردن طفل به دیگری، تعیین سرپرست برای او یا نظارت کسی بر نگهداری او را شامل می‌شود.

به هر حال تعیین شیوه از اختیارات دادگاه است. ماده ۳۷۱۱ قانون مدنی به بیان کلیات احکام فرزندان که والدین آن‌ها صلاحیت حضانت را ندارند پرداخته است. بر اساس صدر این ماده: «هرگاه در اثر عدم مواظبت یا انحطاط اخلاقی پدر یا مادری که طفل تحت حضانت اوست، صحت جسمانی و یا تربیت اخلاقی طفل در معرض خطر باشد، محکمه می‌تواند به تقاضای اقربای طفل یا به تقاضای قیم او یا به تقاضای رئیس حوزه قضائی هر تصمیمی را که برای حضانت طفل مقتضی بداند اتخاذ کند...» به هر حال در مورد نفقه اقدام قضایی با وضعیت ایشان به نظر نمی‌رسد نتیجه‌ای دربر داشته باشد. همچنین لازم به ذکر است که خودداری از حضانت جرم است و مجازات دارد.